ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ [2018-2019]

Φάκελος: Ελληνική ποίηση [2018-2019]: Γιώργος Δουατζής

Σύνταξη: Τέσυ Μπάιλα
7 April 2019

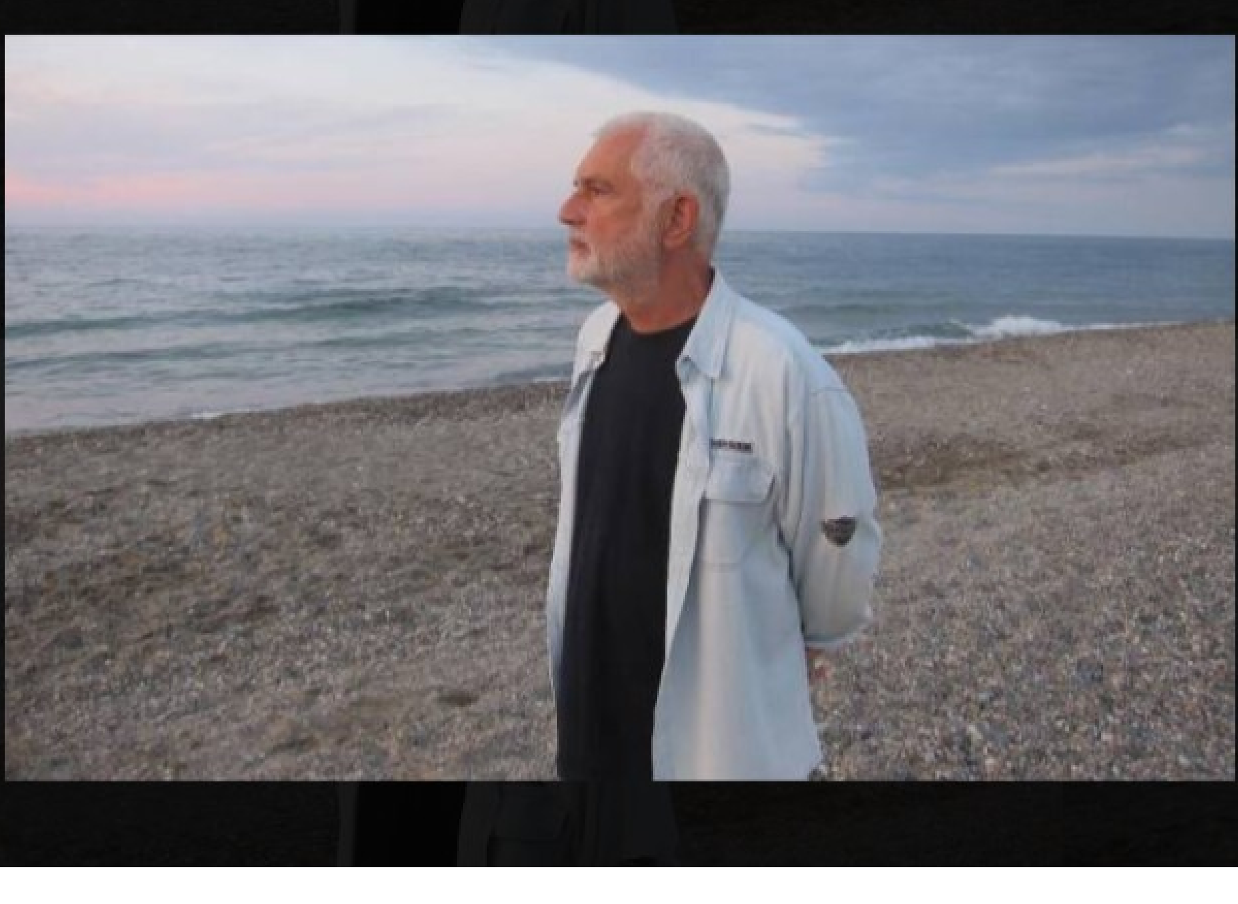

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ
ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

Απαγορεύεται από το δίκαιο της Πνευμ. Ιδιοκτησίας η καθ΄οιονδήποτε τρόπο παράνομη χρήση/ιδιοποίηση του παρόντος, με βαρύτατες αστικές και ποινικές κυρώσεις για τον παραβάτη

«Μα τι χρειάζονται οι ποιητές σε τόσο μίζερους καιρούς;»

Φρήντριχ Χαίλντερλιν

Το Literature ανοίγει τον φάκελο Ελληνική Ποίηση 2018-2019 και εγκαινιάζει μια νέα σειρά συνεντεύξεων με τους πλέον καταξιωμένους σύγχρονους Έλληνες ποιητές. Στο πλαίσιο αυτό θα φιλοξενηθούν οι απόψεις των σημαντικότερων Ελλήνων ποιητών της σημερινής εποχής με σκοπό να φανούν οι απόψεις των δημιουργών αναφορικά με το παρόν και το μέλλον της Ελληνικής ποίησης. Στόχος είναι επίσης να παρουσιαστεί το έργο, οι ιδέες αλλά και η προσωπικότητα των ανθρώπων εκείνων, οι οποίοι επιμένουν να λειτουργούν ποιητικά σε καιρούς τόσο «μίζερους», γράφοντας εκλεκτή ποίηση, στη γλώσσα του Ομήρου και συνεχίζοντας επάξια την αδιάλειπτη για 3000 χρόνια παρουσία της ποίησης στην Ελλάδα.

Επιμέλεια: Τέσυ Μπάιλα

* * *

«Τη θρησκεία μου την ονόμασαν Ποίηση.

Εκεί δεν έχει θεούς παρά μόνο πίστη».

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΕΠΙΣΗΣ

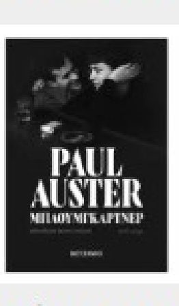

Έργο βαθιάς περισυλλογής [Μπαουμγκάρτνερ, Paul Auster] Γράφει ο Μάνος Κοντολέων

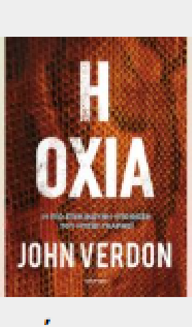

Μια αναμέτρηση ανάμεσα στη διαφθορά και στην επιβολή του νόμου [Η οχιά, John Verdon]

Η ποίηση του Γιώργου Δουατζή έχει χαρακτηριστεί ως «αντιεξουσιαστική, πολιτική και όχι πολιτικάντικη, ερωτική». Το σίγουρο είναι ότι στη σαραντάχρονη πορεία του ο Γιώργος Δουατζής έχει υπηρετήσει την ποίηση με την ευλάβεια και τον προσήκοντα σεβασμό που απαιτεί μια θρησκεία. Μύστης μιας τέχνης που «προσωποποιεί την διαρκή υπενθύμιση της ανθρωπιάς, της φθαρτότητας και της θνητότητας», μια τέχνης που παράγει έργο «ύψιστης πολιτικής πράξης και αναδεικνύει τον πολιτισμό και την αξιοπρέπεια της προσφοράς.

Είχαμε την ευκαιρία να μιλήσουμε μαζί του για την ποίηση και τα αξιακά συστήματα που προβάλλει, για το μέλλον της ελληνικής ποίησης τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, για την κοινωνική αποστολή της ποίησης και τον ρόλο του ποιητή στις σύγχρονες κοινωνίες.

Σύμφωνα με το βιογραφικό του ο Γιώργος Δουατζής γεννήθηκε τον Δεκέμβριο του 1948 στην Αθήνα. Σπούδασε οικονομία στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και Κοινωνιολογία στο 8ο Πανεπιστήμιο στο Παρίσι. Εργάστηκε ως δημοσιογράφος (1974-2009) σε εφημερίδες, περιοδικά, ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς, ως ρεπόρτερ, αρθρογράφος, πολιτικός αναλυτής, διευθυντής. Η πρώτη λογοτεχνική του εμφάνιση ήταν το 1971, στην «Ποιητική Ανθολογία της Νέας Ελληνικής Γενιάς» των εκδόσεων Άγκυρα.

Πλέον των 40 γνωστών και νέων εικαστικών μετείχαν το 2012 σε έκθεση στο ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης με έργα τους εμπνευσμένα από την ποιητική του σύνθεση Πατρίδα των καιρών. Έχει εκθέσει φωτογραφίες του στις γκαλερί της Αθήνας «Εικαστικός Κύκλος» (συλλογική) το 2007 και «Αγκάθι» (ατομική) το 2008. Ανέβηκαν θεατρικά του έργα: Ιωνικό Κέντρο, Το Κουμπί, 2011, σκηνοθ. Νάντια Μουρούζη. Το Κουμπί, 2016, Ρέθυμνο, σκηνοθ. Βαγγέλης Λιοδάκη. Θέατρο Αλεξάνδρεια, Χωρίς σκιά, 2017, σκηνοθ. Νίκος Γκεσούλης. Συνεργάστηκε με τους συνθέτες Γιώργο Ψυχογιό και Γιώργο Βαρσαμάκη σε συναυλίες με απαγγελίες ποιημάτων του. Έχουν μελοποιηθεί ποιήματά του από τους Χάρη Γκεσούλη και Σάκη Βαργιεμτζίδη.

Οργάνωσε τις εκδηλώσεις:

- “Είμαστε εδώ με ποιήματα και μουσική” (2012-2015) σε συνεργασία με το περιοδικό “Μανδραγόρας” στην πλατεία Κλαυθμώνος με συμμετοχή συνολικά άνω των ογδόντα ποιητών, τις οποίες παρακολούθησαν χιλιάδες Αθηναίοι.
- Συνέδριο με θέμα “Η ποίηση σήμερα” (2009), αφιερωμένο στη μνήμη του Τάσου Λειβαδίτη σε συνεργασία με την Ένωση Συντακτών και το πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, με συμμετοχή τριάντα ποιητών που διάβασαν ποιήματά τους μεταξύ των εισηγήσεων.
- Αφιερώματα σε σύγχρονους ποιητές στην μπουάτ Ζουμ (2010).
- Δεκάδες εκδηλώσεις (1989-2018) μνήμης για τον ποιητή Τάσο Λειβαδίτη.
- Έχει εκδώσει 28 βιβλία (ποίηση, μυθιστόρημα, διήγημα, δοκίμιο, θέατρο). Μετείχε σε 15 συλλογικά έργα και σε 6 ανθολογίες-λεξικά. Έργα του έχουν μεταγραφεί στη μέθοδο Braille για τυφλούς και έχει μεταφραστεί στα αγγλικά, ρωσικά, γαλλικά, γερμανικά, ισπανικά, τσεχικά.

* * *

Έχετε πει ότι «η Ποίηση είναι ο μεγάλος δάσκαλος στην αναζήτηση της ανθρωπιάς». Πιστεύετε ότι μπορεί η ποίηση να λειτουργήσει ως οδηγός επιβίωσης στις μέρες μας;

Νομίζω πως κάθε άνθρωπος “κουρνιάζει” συνειδητά ή όχι σε ένα αξιακό σύστημα. Η πραγματική ποίηση προβάλλει το αξιακό σύστημα του ποιητή που είναι κατά κανόνα έμπλεο ευαισθησίας και σεβασμού στον άνθρωπο. Η έννοια της ανθρωπιάς είναι ταυτισμένη με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, με την αξιοπρέπεια του πολίτη, πράγματα που ο ποιητής επισημαίνει, υπηρετεί και διατρανώνει ως αιτούμενα ζωής.

Η ποίηση μπορεί να είναι επαναστατική, υπερβατική, αφαιρετική, συνθετική, να δηλώνει φυγή από τα αισθήματα, άρση των αντιφάσεων ή ακόμα και καταφυγή μέσα στις αντιθέσεις. Στις μέρες μας μπορεί να αλλάξει τις συνειδήσεις των ανθρώπων, ώστε να δημιουργήσει ένα καλύτερο μέλλον στις κοινωνίες;

Είναι όσα αναφέρετε και πολλά ακόμη, γι’ αυτό και δεν μπορεί ποτέ να οριστεί επακριβώς η ποίηση. Μπορεί, θεωρώ, να βάλει μια ή περισσότερες ψηφίδες στη βελτίωση της κοινωνίας. Το πιστεύω αυτό.

“…Ο ποιητής δεν γνώρισε ήττες ή νίκες. Δεν θέλησε ποτέ να αποδείξει το δίκιο του, πόσο περισσότερο να το επιβάλει, μιας και η κάθε λογής επιβολή φέρει τη βία. Είναι ο εν δυνάμει αντιεξουσιαστής και αντεπαναστάτης από τη στιγμή που η επανάσταση παίρνει την εξουσία. Διότι αυτός ο κατεξοχήν επαναστάτης ζητάει συνέχεια το οξυγόνο της απόλυτης ελευθερίας και αυτήν πρέπει να αποζητάει διαρκώς, αν θέλει να υπάρχει. Βλέπεις, οι στίχοι του δεν ζουν παρά στον καθαρό αέρα”.

Πότε γράφει κανείς ποίηση; Τι συμβαίνει εκείνες τις στιγμές;

“…Διάλεξα τη βαθιά νύχτα και τις ώρες που αχνοφαίνονται τα πρωινά για να θωρακίσω τη δημιουργική μου μοναξιά από τις κακόβουλες μέρες της αναζήτησης πόρων ζωής. Ώσπου για να υπάρχω έγινα υπερδεόντως αφιλόξενος σε άγονες συναναστροφές, ανούσια λόγια, αθώες συνωμοσίες, βέβηλες κρίσεις, αυτό που λεν αντικοινωνικός.

…Είναι οι στιγμές που ασυνείδητα οικοδομείς ένα έργο, για να ανακαλύψεις την επομένη με πλήρη συνείδηση γιατί και πώς υπάρχει, παρότι βυθισμένος στην αβεβαιότητα. Το μυστηριακό της δημιουργίας, η ουσία αυτή του μυστηρίου, δραπετεύει πάντοτε ως διαδικασία από τα αισθητήρια του ποιητή”.

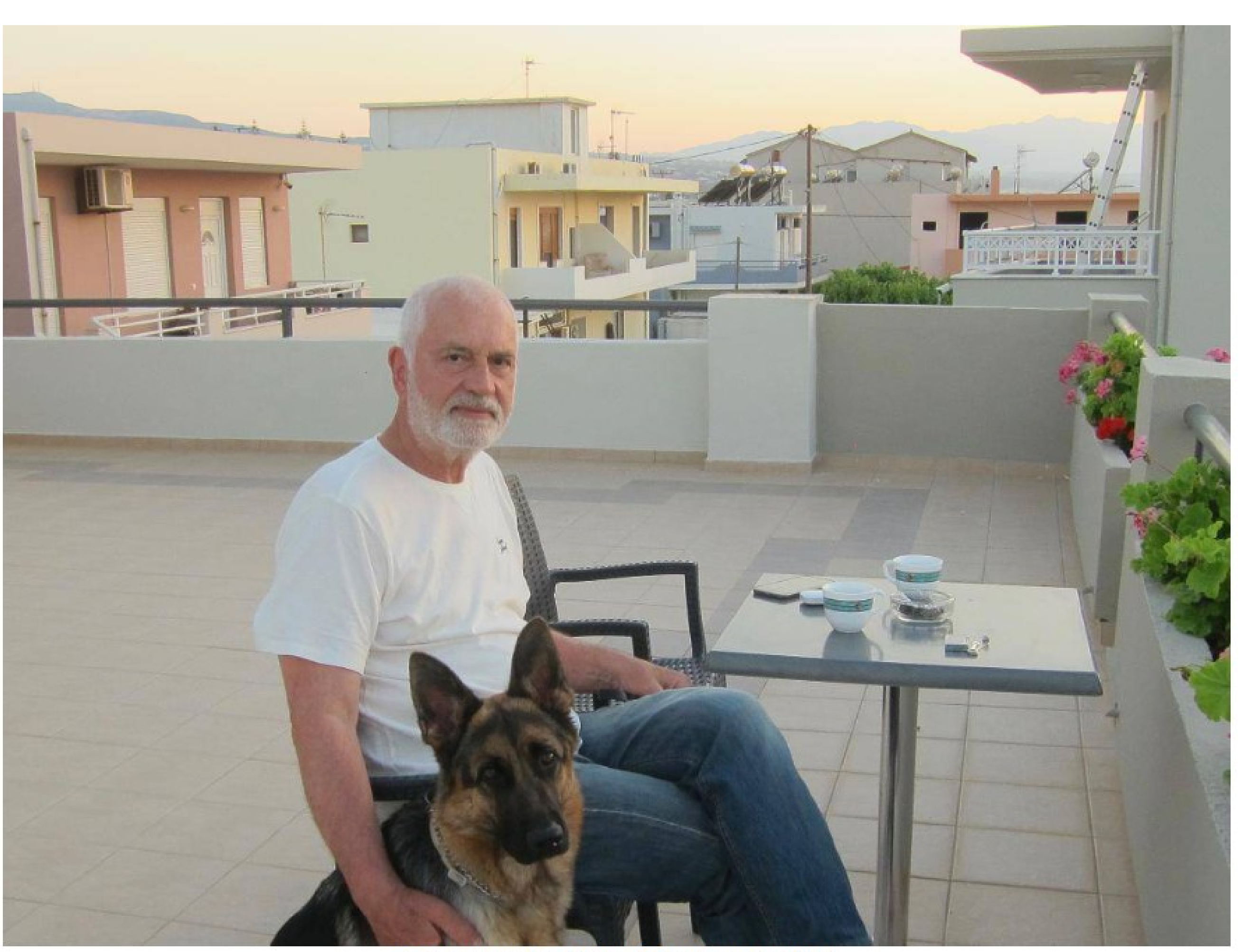

Φωτογραφία: Χρυσοξένη Προκοπάκη

Ο Βαλερύ έλεγε ότι: «ένα Ποίημα δεν τελειώνει ποτέ. Μόνο εγκαταλείπεται». Συμμερίζεστε αυτή την άποψη;

Όσες φορές και να επιστρέψω σε ένα ποίημα πάντα θα βρίσκω ψεγάδια και θα θέλω να παρέμβω, διότι πάντα θα υπάρχει το καλύτερο που έπρεπε να γράψω. Θα πρόσθετα επίσης, ότι όλα τα ποιήματα που έχουμε γράψει συναποτελούν ένα μεγάλο ποίημα, το οποίο όμως εγκαταλείπεται συνήθως μόνον με το φυσικό μας τέλος.

Πότε περιορίζεται η ποιητική δύναμη ενός ποιητή;

Νομίζω ότι ποίηση δεν είναι μόνον η γραφή. Η ποιητική δύναμη δεν μπορεί να περιοριστεί από κανέναν με κανένα τρόπο. Μπορούν να παρέμβουν εξωτερικοί παράγοντες μόνο στις συνθήκες που επιτρέπουν τη γραφή, όχι στην επί της ουσίας ποιητική λειτουργία. Η έννοια της ποιητικότητας είναι διάχυτη σε κάθε στιγμή του ποιητή, στη ματιά στον εαυτό και τον κόσμο, στη σκέψη, στην αντιμετώπιση της καθημερινότητας, της ζωής.

«Ο καθείς και τα όπλα του», έλεγε ο Ελύτης. Ποια πρέπει να είναι τα όπλα ενός ποιητή στην υπηρεσία της ποίησης;

Νομίζω, η ευαισθησία στην πρόσληψη, η ικανότητα στην καταγραφή, η μουσικότητα του λόγου, η αγάπη στον διπλανό και τέλος, η μοιρασιά.

Πώς αρχίσατε να ασχολείστε με την ποίηση;

Στα δεκατρία μου χρόνια ανακάλυψα στίχους που έγραψα στα μαθητικά τετράδια, όταν ήμουν μόλις οχτώ ετών. Από τότε άρχισε η ενσυνείδητη περιπέτεια εκτεταμένης ανάγνωσης της ποίησης και της γραφής.

Είναι η ενασχόληση με την Ποίηση μια επικίνδυνη διαδικασία;

Αν είναι επικίνδυνη η αναζήτηση δικαιολογίας ύπαρξης, η διερεύνηση της ζωής, οι ενδοσκοπήσεις, ναι. Αλλά, ομολογώ, δεν είδα ποτέ κινδύνους. Είδα μύριες κακοτοπιές, αγωνίες, μόχθο, φθόνο, αλλά και μεγάλες χαρές. Αρκεί κάποιος να μάθει να ζει χωρίς βεβαιότητες και αυταπάτες για την κατοχή της μιας και μοναδικής αλήθειας.

Έχετε εργαστεί ως δημοσιογράφος. Πόσο μεγάλο πρέπει να είναι το άλμα που θα χρειαστεί να κάνει ο δημοσιογράφος για να γίνει ποιητής;

Η ποίηση με επισκέφθηκε στην εφηβεία. Η δημοσιογραφία ήρθε αργότερα, ως βιοπορισμός. Έζησα διχασμένος, ακριβέστερα… πολυχασμένος. Όμως, το επάγγελμα αυτό μου έδωσε πολύτιμες εμπειρίες, ζωής, ακραίων καταστάσεων και κυρίως μου επέτρεψε να γνωρίσω σημαντικούς πνευματικούς ανθρώπους. Όλα αυτά με τροφοδότησαν πλούσια για τη μετουσίωσή τους σε ποιητικό έργο. Το βέβαιο είναι, ότι το άλμα απαίτησε την υπερπήδηση αρκετών επικίνδυνων γκρεμών…

Πώς βλέπετε το μέλλον της ελληνικής ποίησης; Υπάρχει σήμερα μια ελληνική σχολή ποίησης με τον τρόπο που τη γνωρίσαμε από την περίφημη γενιά του ’30, ή τη γενιά του ’70;

Βλέπω το μέλλον της ελληνικής ποίησης λαμπρό, αν κρίνω από τα βιβλία που μου στέλνουν νέοι, πραγματικά εμπνευσμένοι, ποιητές. Οι οποίοι ευτυχώς, δεν ασχημονούν αυτοχριζόμενοι ποιητές μετατρέποντας πεζά -σε υποτιθέμενα ποιήματα- κόβοντάς τα ακαλαίσθητα σε… στίχους. Οι οποίοι δεν αναμασούν προϋπάρχουσες γραφές, αλλά χαράζουν δικούς τους δρόμους, αποστρεφόμενοι την περίκλειστη *ιδιωτική εσωστρέφεια* που μας είχε κατακλύσει τις τελευταίες δεκαετίες και αδιαφορούσε για την κοινωνία και τον άνθρωπο.

Απεχθάνομαι γενικώς τους ορισμούς στην ποίηση. Όμως, σέβομαι ότι αποτελούν εργαλεία για ιστορικούς και μελετητές. Ανεξαρτήτως κατατάξεων και γενεών, υπάρχει καλή και κακή ποίηση, όσο και παρα-ποίηση. Δεν μου αρέσει να με κατατάσσουν σε γενιές. Και συστηματικά απείχα πάντοτε από *ποιητικές παρέες* ή *λογοτεχνικά σαλόνια.*

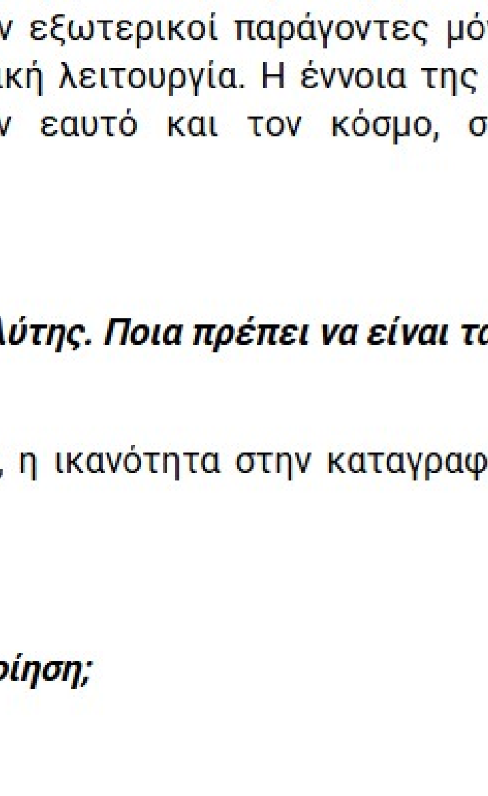

Αν γράφατε εσείς σήμερα «γράμμα σε έναν νέο ποιητή» τι θα τον συμβουλεύατε να κάνει;

”Όταν αποδεχθείς ότι δεν έχεις διαφορά από τους άλλους σαν σου θυμίσει ο στοχασμός –όχι η νεότητά σου– πως έτυχε κι έχεις το χάρισμα της γραφής, χάρη που σε γεμίζει χρέος και ευθύνη. / Όταν αντιληφθείς ότι απλώς γράφεις, όπως κάποιος άλλος χορεύει, τραγουδά, εργάζεται, επινοεί, χτίζει, φουρνίζει το ψωμί ή σπέρνει και κάνει πράγματα που δεν μπορείς εσύ. / Όταν βασανιστείς πυρπολημένος από μυριάδες λέξεις για να εκφράσεις ένα μικρό ανείπωτο και χάνεις τον ύπνο σου γιατί παράπεσε μια λέξη, αρνούμενος φιλαυτία, αυταρέσκεια, φτηνές δικαιολογίες. / Όταν εγκαταλείψεις τον φιλάρεσκο εαυτό που δείχνει ο καθρέφτης σου ρίχνοντας τη ματιά στον διπλανό που πάσχει, ίσος με μυριάδες που κατακλύζουν τον πλανήτη, όχι ίδιος, μιας και σου χαρίστηκε η γραφή. / Όταν πασχίσεις σε πολέμους κι όχι φτηνές αψιμαχίες, με άλματα στο άγνωστο σαν κοφτερή λεπίδα, με την ταπεινοσύνη οδηγό σ’ αιτούμενα ζωής και σεβασμό σε δάσκαλους ιερουργούς. / Τότε ίσως μπορέσεις να κάνεις την αρχή μ’ ένα στίχο μοναδικό, να σκάψεις τα θεμέλια για ένα εξαίσιο ποίημα που θα στεγάσει τα δικά σου όνειρα, αλλά και του κόσμου όλου. / Και μην ξεχνάς, τίποτα δεν χαρίζεται κι ας σου κινεί η έμπνευση το χέρι, σκληρό κάματο θέλει η χάρη της γραφής, μακρύς ο δρόμος να μπουν οι λέξεις στη σειρά μέχρι να γίνουν άξιο ύπαρξης τραγούδι. / Μη χρίζεις εαυτόν ποιητή ή ποίημα τα γραφτά σου, άσε το σε αυτούς που εκτιμάς. / Μην αναλώνεσαι σε λόγια περιττά, μίλα με τη δουλειά σου κι όταν μοιράζεσαι το έργο σου / θυμήσου, δεν κάνεις χάρη σε κανέναν παρά μονάχα στον διψασμένο εαυτό σου”.

Τι μέλλον πιστεύετε ότι έχει η ελληνική ποίηση στο εξωτερικό; Πόσο γνωστή είναι;

Ελπίζω στη διάχυσή της, αν και τα σημάδια είναι απαισιόδοξα. Πολύ λίγοι μεταφραστές καταγίνονται με μας, αφού η ποίηση ελάχιστα “πουλάει” και στο εξωτερικό. Φυσικό ίσως, ότι είναι ελάχιστα γνωστή η σύγχρονη ελληνική ποίηση. Εδώ, δεν γνωρίζουν στην Ελλάδα ούτε τους νομπελίστες μας…

Σε μια χώρα όπου από την εποχή του Ομήρου έως σήμερα γράφεται ανελλιπώς ποίηση ποια πιστεύετε πως είναι η κοινωνική αποστολή ενός ποιητή, ο οποίος έρχεται αντιμέτωπος με τη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα; Πώς βλέπετε εσείς τη σημερινή κοινωνική και πολιτισμική αποδόμηση της χώρας;

Η ποίηση αφεαυτής, νομίζω, υπηρετεί σήμερα με τον δικό της τρόπο την κοινωνία. Η αποδόμηση που λέτε, ξεκινάει από την κρίση πολιτισμού που έφτασε να γίνει κοινωνική και οικονομική. Η εσωστρέφεια, ο ωχαδερφισμός, η εγωπάθεια, το κυνήγι του χρήματος και η προσβλητική χειραγώγηση, μέσω κυρίως των τηλεσκουπιδών που μας κατακλύζουν, ολοκληρώνουν το αμείλικτο τέλμα. Αν προσθέσετε σε όλα αυτά την υποτίμηση της νοημοσύνης μας από τους ξεχασμένους στο διαβρωμένο παρελθόν πολιτικούς μας και την εισβολή της τεχνολογίας που μας απομονώνει με την αυταπάτη επικοινωνίας -μέσω των λεγομένων *μέσων κοινωνικής δικτύωσης*- μπορείτε να φανταστείτε την καταραμένη καθήλωση στον καναπέ του σπιτιού μας, παρότι υπάρχουν πολλά κοινά αιτούμενα. Παρά ταύτα, παραμένω αισιόδοξος. *“Άλλωστε, μόνο στο μέλλον έχει χώρο για να φυτρώσει η ελπίδα… Κι έπειτα, τρέμω τον παραλογισμό της οργής που κρύβουν κάθε λογής… εθνικές καταθλίψεις”.*

Πιστεύετε ότι ο σύγχρονος αναγνώστης είναι ικανός να «ξεκλειδώσει» τα μυστικά της ποίησης ή έχει χάσει την παρθενικότητα των αισθήσεών του σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην μπορεί να κατανοήσει τη μαγεία της;

Πιστεύω ότι οι άνθρωποι που διαβάζουν ποίηση, δεν έχουν χάσει τα αντανακλαστικά τους, όπως πιστεύω ότι ποίηση θα υπάρχει όσο υπάρχουν άνθρωποι. Άλλωστε είναι ιαματική η ποίηση και οι άνθρωποι έχουν μπόλικες πληγές…

Ο έρωτας τι ρόλο έχει παίξει στην ποιητική σας διαδρομή; Είναι μια ανυψωτική δύναμη ή η ποίηση είναι μια εσωτερική διαδικασία που χρειάζεται απομόνωση;

Το ένα δεν αναιρεί το άλλο. Η απομόνωση είναι αναγκαία κατά τη διαδικασία της γραφής. Για τον έρωτα, τι να πω; Με κατακλύζει ως πηγή αστείρευτη. *“…αφήνομαι χωρίς περίσκεψη, χωρίς αιδώ, στον δαφνοσκεπή παραλογισμό του έρωτα, κι όσο κρατήσει, έτοιμος για το τίμημα μιας απώλειας που πάντοτε καραδοκεί”.*

Τελικά, κ. Δουατζή χρειάζονται οι ποιητές σε τόσο μίζερους καιρούς;

«Γι’ αυτό ενδύθηκα το ομορφότερο ποίημα, περιδιαβαίνω τις γειτονιές διακριτικά τα σούρουπα, σκορπίζω την αχλή της περίσκεψης, διερωτώμενος πόση δύναμη να κρύβει αυτή η συσσωρευμένη οργή, τι θα επισυμβεί μετά τη νομοτελειακή της έκρηξη. Και βάζω τις ψηφίδες μου στίχο το στίχο, οικοδομώντας την ύψιστη πολιτική μου πράξη, που δεν είναι άλλη από την ευαισθητοποίηση των ψυχών και το κέντρισμα κάθε κριτικής σκέψης. Μήπως και μέσα από όλα αυτά ορθωθεί η δύσμοιρη και ες αεί αιτούμενη αξιοπρέπεια του πολίτη”.

****Τα ένθετα αποσπάσματα στις απαντήσεις προέρχονται από τα βιβλία του Γ. Δουατζή Τα Κάτοπτρα, Στίξις, 2017 και Χρόνου σκιά, Στίξις, 2018***

Tessy Baila – Editor in Chief

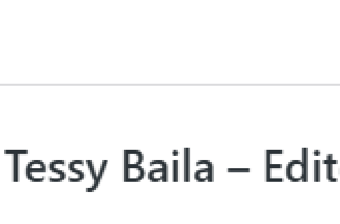

TESSY BAILA was born in Piraeus. She studied History of The Greek Culture and Translation of Literature. She deals with photography, and her solo exhibitions have been hosted at Gakugei University in Japan and in Enastron in Athens. She is Editor in Chief of the online literary magazine Literature. Editor of the literary magazine … Continue reading

Literature.gr
1